

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

PIERWSZA SEKCJA

SPRAWA BEDNARSKA przeciwko POLSCE¹

(SKARGA nr 53413/99)

WYROK - 15 lipca 2004 r.

W sprawie Bednarska przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Pierwsza Sekcja), zasiadając jako
Izba złożona z następujących sędziów:

Pan C. L. ROZAKIS, *przewodniczący*,
Pan P. LORENZEN,
Pan G. BONELLO,
Pani F. TULKENS,
Pani N. VAJIC,
Pani S. BOTOUCHAROVA,
Pan L. GARLICKI, *sędziowie*,
oraz Pan S. QUESADA, *zastępca Kanclerza Sekcji*,

po odbyciu posiedzenia niejawnego 24 czerwca 2004 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

¹ Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi w artykule 44 § 2 Konwencji. Może podlegać korekcie wydawniczej.

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 53413/99), którą obywatelka polska, pani Irena Bednarska („skarżąca”), wniosła przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału 16 marca 1999 r. na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”).
2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez pełnomocnika, pana Jakuba Wołasiewicza.
3. 2 maja 2003 r. Pierwsza Sekcja zdecydowała o zawiadomieniu Rządu o skardze. Powołując się na postanowienia artykułu 29 § 3, zdecydowała, że dopuszczalność i przedmiot skargi zostaną rozpatrzone jednocześnie.

FAKTY

4. Skarżąca urodziła się w 1947 r. i mieszka w Częstochowie.
5. 19 czerwca 1997 r. skarżąca wniosła pozew o zapłatę odszkodowania przeciwko adwokatowi, który reprezentował ją w innym postępowaniu o zapłatę.
6. Zarządzeniem z 23 czerwca 1997 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie wezwał skarżącą do uiszczenia wpisu od pozwu. 1 lipca 1997 r. skarżąca złożyła wniosek o zwolnienie jej od opłaty sądowej. 8 sierpnia 1997 r. sąd wezwał zainteresowaną do dostarczenia zaświadczenia o majątku i źródłach utrzymania. 18 sierpnia 1997 r. skarżąca wywiązała się z tego obowiązku. 18 września 1997 r. sąd wezwał skarżącą do uzupełnienia dostarczonej dokumentacji przez wskazanie wartości jej nieruchomości położonej w Częstochowie. 29 września 1997 r. skarżąca dołączyła do akt brakujące dokumenty. 14 listopada 1997 r. sąd okręgowy oddalił jej wniosek, odmawiając zwolnienia jej od wpisu od pozwu. 24 listopada 1997 r. skarżąca wniosła zażalenie. 20 stycznia 1998 r. sąd apelacyjny² oddalił zażalenie wniesione przez zainteresowaną. 19 lutego 1998 r. skarżąca opłaciła wpis, do uiszczenia którego została wezwana.
7. Według skarżącej trzykrotnie, tzn. 11 grudnia 1997 r., 23 lutego 1998 r. oraz 19 lutego 1999 r., zwracała się ona do sądu o podjęcie właściwych

² W wyroku w tym miejscu jest „sąd okręgowy”, ale jest to niezgodne z faktami sprawy (przypis tłumacza).

działań mających na celu przyspieszenie postępowania. Nie otrzymała ona jednak żadnej odpowiedzi.

8. 19 października 1999 r. sąd okręgowy wyznaczył pierwszą rozprawę na 24 listopada 1999 r. Ponieważ strony nie stawiły się, rozprawa została odroczonej do 29 grudnia 1999 r. W tym dniu skarżąca wniosła o wyznaczenie adwokata z urzędu. 2 lutego 2000 r. sąd oddalił wniosek zainteresowanej. Postanowienie to zostało potwierdzone 23 marca 2000 r. przez Sąd Apelacyjny w Katowicach.

9. 9 kwietnia 2000 r. sąd wyznaczył kolejną rozprawę na 31 maja 2000 r. Po jej przeprowadzeniu sąd postanowił, że wyrok ogłoszony zostanie 14 czerwca 2000 r.

10. Jednakże 14 czerwca tego roku sąd postanowił zamkniętą rozprawę otworzyć i dopuścić dowód z przesłuchania stron.

11. Rozprawy wyznaczone na 30 sierpnia i 14 września 2000 r. zostały odroczone ze względu na usprawiedliwioną nieobecność adwokata reprezentującego stronę przeciwną. Kolejna rozprawa z 14 września 2000 r. została odroczonej z tego samego powodu. 25 października 2000 r. sąd przesłuchał strony.

12. Wyrokiem ogłoszonym 8 listopada 2000 r. sąd okręgowy oddalił powództwo skarżącej. 21 grudnia 2000 r. skarżąca wniosła apelację.

13. Zarządzeniem z 1 lutego 2001 r. skarżąca została wezwana do opłacenia wpisu od apelacji. Ze względu na fakt, że wystąpiła o zwolnienie od kosztów sądowych, 15 lutego 2001 r. sąd wezwał ją do przedstawienia zaświadczenia o zarobkach i dochodach. 15 marca 2001 r. skarżąca uzyskała częściowe zwolnienie od wpisu. 23 maja 2001 r., rozstrzygając na podstawie zażalenia wniesionego przez skarżącą, sąd apelacyjny uchylił postanowienie z 15 marca i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. 16 lipca 2001 r. skarżąca została zwolniona od wpisu w całości.

14. 13 lutego 2002 r., po przeprowadzeniu rozprawy, na którą strony nie stawiły się, sąd apelacyjny oddalił apelację skarżącej.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

15. Skarżąca podniosła w skardze, że długość postępowania w jej sprawie była niezgodna z wymogiem „rozsądnego terminu” przewidzianym w artykule 6 § 1 Konwencji, który brzmi następująco:

„Każdy ma prawo do (...) rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez (...) sąd (...) przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym (...).”

„Każdy ma prawo do (...) rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez (...) sąd (...) przy rozstrzygnięciu (...) o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej.”

16. Rząd zaprzeczył temu twierdzeniu.

17. Okres, który powinien być wzięty pod uwagę rozpoczął się w dniu 19 czerwca 1997 r., a zakończył się 13 lutego 2002 r. Trwał zatem 4 lata i 8 miesięcy.

A. Dopuszczalność skargi

18. Rząd podniósł na wstępie, że skarżąca nie wyczerpała krajowych środków odwoławczych przewidzianych w prawie polskim. Jego zdaniem miała możliwość dochodzenia bezpośrednio przed sądami polskimi odszkodowania za szkodę poniesioną na skutek długości trwania postępowania, na podstawie artykułu 417 kodeksu cywilnego, który obowiązywał w okresie trwania postępowania.

19. Trybunał przypomina, że postanowienia artykułu 35 Konwencji wymagają wyczerpania tylko tych środków odwoławczych, które dotyczą podnoszonych naruszeń, a zarazem są dostępne i adekwatne. Musi wystąpić wystarczająca pewność co do ich istnienia nie tylko w teorii, ale również w praktyce. Bez tego środki te byłyby pozbawione wymaganej skuteczności i dostępności; jest zadaniem pozwanego państwa udowodnienie spełnienia tych wymogów (*Selmouni przeciwko Francji* [GC], nr 25803/94, ECHR 1999-V – (28.7.99), § 75). W niniejszym przypadku Rząd nie przedstawił żadnych przykładów z orzecznictwa sądów polskich wskazujących na stosowanie i skuteczność środka odwoławczego opartego na dawnym artykule 417 kodeksu cywilnego.

20. W związku z powyższym, Trybunał odrzuca zastrzeżenie Rządu polskiego.

21. Trybunał stwierdza, że skarga nie jest w oczywisty sposób nieuzasadniona w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. Trybunał uważa przy tym, że nie wystąpiła żadna inna przesłanka niedopuszczalności. Należy zatem uznać skargę za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

22. Rząd uznaje, że sprawa nie była skomplikowana i że nie istniał w tym przypadku obowiązek zachowania przez władze sądowe szczególnej staranności.

23. Odnośnie postępowania skarżącej, Rząd ocenia, że przyczyniła się do przedłużenia postępowania, występując dwukrotnie (w trakcie postępowania przed sądem pierwszej instancji i przed sądem odwoławczym) o zwolnienie od kosztów sądowych, jak również o wyznaczenie adwokata z urzędu. Zdaniem Rządu fakt, że zainteresowana

nie dostarczyła pełnej informacji na temat swojej sytuacji finansowej, zaskarżyła wszystkie postanowienia dotyczące kosztów sądowych i, w końcu, wniosła apelację od wyroku wydanego w sprawie, spowodował wydłużenie postępowania o około rok i 3 miesiące. Rząd podnosi, że druga strona postępowania także przyczyniła się do przedłużenia postępowania, wnosząc dwukrotnie o odroczenie rozpraw wyznaczonych na 30 sierpnia i 14 września 2000 r.

24. Odnośnie postępowania władz sądowych, Rząd uważa, że prowadziły one sprawę z należytą starannością i że rozprawy wyznaczane były w regularnych odstępach czasu.

25. Skarżąca zaprzecza twierdzeniom Rządu.

Przyznając, że sprawa nie była skomplikowana, skarżąca uważa, że nie może być obciążana odpowiedzialnością za wydłużenie postępowania wynikające z faktu, że wystąpiła o zwolnienie od kosztów sądowych i zwróciła się o przydzielenie jej pomocy adwokata. Jej zdaniem chodziło o wnioski proceduralne, do których miała prawo.

26. Odnośnie postępowania władz sądowych, skarżąca podkreśla, że pierwsza rozprawa odbyła się dopiero po około roku i 9 miesiącach od chwili wydania wstępnego postanowienia dotyczącego kosztów sądowych. Zdaniem skarżącej, było to przyczyną znacznej przewlekłości postępowania.

27. Trybunał przypomina, że rozsądna długość postępowania powinna być oceniana w świetle okoliczności danej sprawy, jak również przy uwzględnieniu kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności zawłości sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz tego, jakie znaczenie miało dla zainteresowanych rozstrzygnięcie w sporze (zob. w szczególności *Frydlander przeciwko Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

28. Trybunał uznaje, że sprawa nie stwarzała żadnych szczególnych trudności.

29. Trybunał zauważa również, że strony przyczyniły się do długości trwania postępowania. W szczególności, przeciwnik skarżącej zwrócił się o odroczenie rozpraw wyznaczonych na 30 sierpnia i 14 września 2002 r., co spowodowało zwłokę, która wyniosła około 2 miesięcy. Co do postępowania skarżącej, Trybunał podkreśla, że fakt skorzystania przez nią z uprawnień procesowych nie powinien być jej zarzucany. Trybunał zauważa, że długość postępowań dotyczących kosztów sądowych i przyznania pomocy prawnej, po ich zsumowaniu, wyniosła około roku i 4 miesięcy (od 1 lipca 1997 r. do 19 lutego 1998 r., od 29 grudnia 1999 r. do 23 marca 2000 r. oraz od 1 lutego 2001 r. do 16 lipca 2001 r.). Poza tym, Trybunał zauważa, że strony nie stawily się na rozprawę 24 listopada 1999 r., która to rozprawa musiała być odroczone do 29 grudnia 1999 r., co spowodowało zwłokę, która wyniosła około miesiąca.

30. Co do postępowania władz sądowych, Trybunał podkreśla przede wszystkim fakt, że pierwsza rozprawa miała miejsce 24 listopada 1999 r., czyli po upływie 2 lat i 5 miesięcy od momentu wniesienia przez skarżącą pozwu 19 czerwca 1997 r. . Trybunał zauważa, że w tym okresie sądy rozstrzygały w sprawie wniosku skarżącej o zwolnienie od kosztów sądowych (tzn. od 23 czerwca 1997 r. do 19 lutego 1998 r.). Jednakże, w okresie beczynności, który trwał około roku i 9 miesięcy (od 19 lutego 1998 r. do 19 października 1999 r.) nie zostały podjęte żadne działania mające na celu przyspieszenie postępowania. Trybunał zauważa, że nie zostało dostarczone żadne stosowne wyjaśnienie pozwalające na stwierdzenie, że to opóźnienie należałoby przypisać skarżącej, a nie władzom sądowym.

31. W świetle powyższego, Trybunał uznaje, że okres beczynności wynoszący rok i 9 miesięcy, obciążający władze sądowe, w sprawie, która trwała w sumie 4 lata i 8 miesięcy i która nie była szczególnie skomplikowana, pozwala na stwierdzenie, że w szczególnych okolicznościach niniejszej sprawy, doszło do przekroczenia rozsądnego terminu.

32. Nastąpiło zatem naruszenie artykułu 6 § 1 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

33. Artykuł 41 Konwencji przewiduje:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

34. Skarżąca domagała się 74.215 zł z tytułu szkód materialnych i moralnych, które miała ponieść.

35. Rząd zwrócił się do Trybunału, by w przypadku stwierdzenia naruszenia, uznał on, że samo to stwierdzenie stanowi wystarczająco słuszne zadośćuczynienie.

36. Trybunał nie dostrzega związku przyczynowego między stwierdzonym naruszeniem a potencjalną szkodą materialną i odrzuca to żądanie. Trybunał przyznaje jednak, że skarżąca mogła ponieść pewne straty moralne z powodu przewlekłości postępowania i przyznaje zainteresowanej kwotę 2. 000 EUR z tytułu szkody moralnej.

B. Koszty i wydatki

37. Skarżąca nie domagała się zwrotu kosztów i wydatków poniesionych przed sądami krajowymi i Trybunałem.

C. Odsetki za zwłokę

38. Trybunał uważa za właściwe, by odsetki z tytułu zwłoki w wypłacie zadośćuczynienia były ustalone w oparciu o marginalną stopę procentową Europejskiego Banku Centralnego, do której powinny być dodane trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę za dopuszczalną;
2. *Uznaje*, że nastąpiło naruszenie artykułu 6 § 1 Konwencji;
3. *Uznaje, że*
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącej, w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, kwotę 2.000 EUR (dwa tysiące euro) z tytułu szkody moralnej, plus wszelkie kwoty, które mogą być pobrane tytułem podatku. Kwota ta będzie przeliczona na polskie złote według kursu z dnia uregulowania należności,
 - (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty zwykle odsetki będą płatne od tej sumy według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego, obowiązującej w okresie zwłoki, plus trzy punkty procentowe;
3. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącej dotyczącego słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku francuskim i obwieszczono pisemnie 15 lipca 2004 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Santiago QUESADA
Zastępca Kanclerza

Christos ROZAKIS
Przewodniczący